

СТАЛЕШКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ УЧИТЕЉА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ НА РАЗМЕЋИ ИЗМЕЂУ 19. И 20. ВИЈЕКА

Шкипина, Д. (2020). *Сталешке организације учитеља у Босни и Херцеговини на размеђи између 19. и 20. вијека*. Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву.

Татјана Михајловић¹

Приказ књиге DOI 10.7251/NSK2101141M UDK 371.2(497.15)“18/19“ COBISS.RS-ID 134728449

Научна монографија *Сталешке организације учитеља у Босни и Херцеговини на размеђи између 19. и 20. вијека (Утицај на развој школства и педагошких идеја)*, Далиборке Шкипине публикована је 2020. године. Представља значајан допринос нашој педагошкој литератури и занимљиво штиво за све оне које интересује педагошка прошлост, прије свега српског народа у Босни и Херцеговини, али и других народа са којима на том простору живи. Монографија је прилагођена како за научна истраживања, тако и за едукацију читаоца о упознавању значаја и улоге сталешке организације учитеља у вријеме аустроугарске владавине. За историју педагогије, период аустроугарске владавине интересантан је у развоју школства Босне и Херцеговине. Временска дистанца од скоро једног и по вијека дозвољава да се систематичније сагледају ефекти и значај сталешког организовања учитеља на развој школства и педагошких идеја.

¹ Татјана Михајловић је доктор педагошких наука и ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци. Електронска адреса: tatjana.mihajlovic@ff.unibl.org

Научна монографија, структурисана је у три логички повезана поглавља: „Теоријске основе проучавања“, „Методолошке основе истраживања“ и „Анализа и интерпретација података проучавања“. На почетку студије (у „Уводу“), аутор објашњава своје разлоге и мотиве за одабир, истраживање и писање теме, затим разматра допринос сопствене студије у контексту досадашњих истраживања, одређујући предмет, циљ и задатке истраживања. Аутор усмјерава пажњу на сложене друштвено-економске прилике у Босни и Херцеговини за вријеме аустроугарске власти, те значај сталешке организације учитеља у том периоду, с обзиром на то да се историја педагогије и школства не може одвојити од општег економског, политичког, културног и филозофског развоја друштва.

У првом поглављу „Теоријске основе проучавања“, аутор критички разматра развој школства у сложеним друштвено-историјским условима аустроугарске владавине крајем 19. и почетком 20. вијека. Детаљно су дата појмовно-терминолошка одређења појмова, евалуирана у њиховом међусобном односу. Као таква, чине основне и структурне елементе ове теме. Посебна пажња посвећена је анализи развоја школства и концепцији педагошке мисли за вријеме аустроугарске власти. Оријентација и развој педагошке мисли у Босни и Херцеговини крајем 19. и почетком 20. вијека развијала се под различитим педагошким утицајима, од којих је свакако доминантан Хербартов и његове педагошке идеје. Осим Хербарта и педагошког покрета познатијег као хербартијанство, аутор указује и на експерименталну педагогију, прогресивну америчку педагогију и културну педагогију, које су имале утицај на развој педагошке мисли тог времена. Студиозно се разматрају развојни токови просвјетне политике, културно-просвјетних друштва у Босни и Херцеговини за вријеме аустроугарске управе, са посебним нагласком на основно образовање. Аутор систематично, хронолошки и критички скреће позорност на темељне промјене које су извршене у организацији и систему основног школовања у подручју наставних планова и програма, школских уџбеника, школовања учитеља.

Поглавље „Методолошке основе истраживања“ садржи релевантне и систематично дефинисане компоненте: проблем, предмет, циљ, задатке, општу хипотезу, методе и технике истраживања. Аутор полази

од опште хипотезе да је сталешка организација учитеља у Босни и Херцеговини за вријеме аустроугарске власти имала велики утицај и значај за унапређење школства и развој педагошких идеја (доказује се на основу општег и основног смисла порука, односно чињеница и информација које документи преносе). У овом дијелу важно је указати и на изворе истраживања. С обзиром на то да се ради о историјском педагошком истраживању и проучавању, као изворе чињеница аутор наводи сву доступну педагошку грађу и литературу (књиге, уџбенике, педагошке часописе и листове из периода аустроугарске владавине). Посебна пажња у истраживању посвећена је разврставању, класификовању и анализи историјских докумената са становишта примарних и секундарних извора, стручности и научности историјских и теоријских извора, релевантности документације о сталешком организовању учитеља.

У поглављу „Анализа и интерпретација података проучавања“ интерпретирани су резултати истраживања. Аутор долази до закључака да је сталешка организација учитеља у Босни и Херцеговини за вријеме аустроугарске власти имала велики утицај и значај за унапређење школства и развој педагошких идеја. Егзактни закључци указују да су циљеви сталешког организовања учитеља били усмјерени у правцу заступања школских и сталешких интереса, побољшању материјалног и социјалног статуса учитеља у Босни и Херцеговини, унапређењу народне просвјете и школства, побољшању општег и стручног образовања свих чланова удружења, конституисању и раду Учитељског друштва, покретању педагошких часописа (гласила). У „Прилозима“, аутор је направио валидан избор докумената (окружнице, наредбе, уредбе, прописи, наставни планови и др.), издатих од стране Земалске владе који су на својеврстан начин одређивали судбину учитеља, развој школства и егзистенцију цјелокупног народа Босне и Херцеговине у вријеме аустроугарске власти.

Сталешке организације учитеља у Босни и Херцеговини на размеђи између 19. и 20. вијека (Утицај на развој школства и педагошких идеја) одликује, прије свега, посвећеност, систематичност и јасноћа у идентификацији индикатора који имплицирају значај сталешког организовања учитеља на развој педагошких идеја. Научна монографија својом унутрашњом структуром, методолошким приступом, дубином про-

ницања у важан историјски период (аустроугарске владавине) и теоријским схватањима, својим порукама и погледима ка педагошкој будућности, представља неизоставан историјски материјал како за историјску валоризацију богате педагошке прошлости и развоја школства, тако и за сагледавање данашњих токова историје националне педагогије. Значај монографије *Сталешке организације учитеља у Босни и Херцеговини на размеђи између 19. и 20. вијека (Утицај на развој школства и педагошких идеја)* не огледа се само у чињеници да се бави сталешком организацијом учитеља у Босни и Херцеговини за вријеме аустроугарске власти, већ оставља простора даљем проучавању овог важног историјског периода за развој школства и педагошких идеја.

Научну монографију *Сталешке организације учитеља у Босни и Херцеговини на размеђи између 19. и 20. вијека (Утицај на развој школства и педагошких идеја)* Далиборке Шкипина, с обзиром на њену научну, стручну и друштвену вриједност, препоручујем студентима (педагогије и учитељског студија), истраживачима, теоретичарима, просвјетним радницима, као и широј педагошкој јавности.